

V O O R A F

Beste lezer,

Dit is het vijfde nummer van de 40ste jaargang van *VONK* en meteen het allerlaatste nummer van het tijdschrift van de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands (VON). Zoals aangekondigd wilde de redactie eindigen 'in schoonheid' en dat doen we met een tweede *Goed be-VON-den*¹. We hebben de 19de jaargang als vertrekpunt genomen omdat *VONK* dan een facelift kreeg, zowel inhoudelijk als grafisch. Elk redactielid grasduinde, vanuit zijn eigen achtergrond en interesses, in 21 jaargangen, op zoek naar de 'beste' (lees: meest herlezen, beduimelde, geannoteerde) artikels. Artikels die vernieuwend waren bij het verschijnen, maar die de tand des tijds hebben doorstaan en nog steeds inspirerend kunnen werken. We waren verbaasd over zoveel eensgezindheid toen we de individuele selectie van elk redactielid samenlegden. Maar misschien moet dat ook niet verbazen, want we werken tenslotte al jarenlang intensief samen vanuit een gedeelde visie op (taal)onderwijs.

Die visie heeft de VON voor het eerst uitgeschreven in 1982. We vonden het dan ook gepast om de toenmalige voorzitter van de VON dit laatste nummer te laten openen. Frans Daems hield de voorbije 30 jaargangen tegen het licht van de VON-visie – die in 2006 geactualiseerd is – en maakt een balans op van wat *VONK* voor het onderwijs in en van het Nederlands betekend heeft. De hoofdmoot van dit nummer bestaat uit de selectie van de redactie, geordend volgens de thema's die frequent in *VONK* aan bod kwamen: mondelinge vaardigheden, schrijfvaardigheid, leesvaardigheid, taalbeschouwing, literatuur, anders evalueren, omgaan met taalleerproblemen, taalbeleid/taalgericht vakonderwijs en nieuwe vormen van leren. Tot slot bundelen we nog enkele standpunten uit de rubriek 'Grof geschud' die nog niet veel aan actualiteitswaarde hebben ingeboet. En het laatste woord is voor Ides Callebaut met een standpunt over ons taalonderwijs, heet van de naald, dat hij speciaal voor deze laatste *VONK* heeft geschreven.

Dat *VONK* na 40 jaar ophoudt te verschijnen, is jammer. Maar dat het tijdschrift zo lang heeft bestaan, is omdat het al die tijd gedragen is door redactieleden die vol idealisme aan de weg van het onderwijs Nederlands hebben getimmerd. Na een wisselende samenstelling bij de start, heb ik de voorbije 20 jaar het genoeg gehad te kunnen samenwerken met een enthousiast en competent team met ruime ervaring in het onderwijs Nederlands en een uitgebreid netwerk. Katrien De Vlaemynck, Veerle Geudens, Luc Vercammen en Luc Wyns: het is de hoogste tijd om hen eens in de schijnwerpers te zetten. En uiteraard ook Koen Van Gorp van het Centrum voor Taal en Onderwijs, die ons team de jongste 10 jaar heeft

versterkt. Ieder van ons las de artikels vanuit een iets andere invalshoek en dat maakte onze besprekingen zo boeiend. En: het was ook heel gezellig, anders hadden we het nooit zo lang volgehouden. Het blijft jammer dat we geen jonge mensen hebben kunnen motiveren om de vonk van ons over te nemen, maar dat is een algemeen maatschappelijk verschijnsel waarmee veel vrijwilligersverenigingen te kampen hebben.

VONK is het ledenblad van de VON. In de beginjaren heeft de vereniging, naast het tijdschrift, ook ingezet op conferenties en studiedagen. Gaandeweg hebben nascholingscentra die activiteiten overgenomen en heeft de VON van het tijdschrift haar speerpunt gemaakt. De redactie van VONK heeft steeds autonoom gewerkt, maar achter de schermen leverde het dagelijks bestuur van VON de nodige back-up en daarvoor zijn we erg erkentelijk. Eén bestuurslid verdient een bijzondere vermelding: Geert Van hoogenbemt. Sedert 1981 neemt hij de productiebegeleiding van VONK voor zijn rekening, in 1986 kwam daar de volledige administratie van de VON bovenop en enkele jaren later de taak van webmaster. Voor de productie zelf werken we al enkele decennia prettig samen met Phyllis Vervoort van Impression (grafische vormgeving), Nevelland Graphics (technische verzorging) en Nevelland, Werkplaats voor aangepaste arbeid (verzending).

Uiteraard bestaat een tijdschrift maar bij gratie van zijn lezers. Daarom zijn we u, abonnee van VON en lezer van VONK ontzettend dankbaar voor uw blijvende interesse en positieve reacties. Het is ook bemoedigend om te zien dat VONK zijn weg heeft gevonden naar de lerarenopleidingen, want het is daar dat de (taal)onderwijsvisie van onze toekomstige leraren wordt gevormd. Ook in Nederland kregen we gaandeweg meer lezers en meer appreciatie. Theo Witte, vakdidacticus Nederlands, verwoordde het als volgt:

VONK is een goed blad en het heeft zeker een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het vak, ook in Nederland. Het zou heel mooi zijn als jullie erin slagen (wellicht met steun van de Taalunie) om evenals Moer de artikelen te digitaliseren, zodat jullie werk voor de geschiedenis van het schoolvak Nederlands behouden blijft.

Theo Witte, universitaire lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen

Die laatste wens is tot onze grote vreugde in vervulling gegaan. De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) is momenteel bezig met de digitalisering van ons archief, met subsidies van de Nederlandse Taalunie. Alle nummers, van de eerste VON-informatie tot en met deze laatste VONK, zullen in de toekomst via de diverse websites digitaal beschikbaar zijn. Hou ze dus in de gaten:

www.von.be
www.dbnl.org
<http://taalunieversum.org>

Dat VONK stopt, betekent niet automatisch dat de VON verdwijnt. De vereniging wil zich blijven inzetten voor een uitdagend, creatief en emancipatorisch onderwijs Nederlands. Op welke manier en met welke partners, dat leest u binnenkort op onze website.

De redactie kreeg veel fanmail naar aanleiding van het nakend afscheid en dat heeft ons plezier gedaan. We geven u, lezer, dan ook graag het laatste woord. Of: hoe de vonk oversloeg...

VONK deed voor mij zijn naam eer aan: het tijdschrift zorgde voor vonkjes. Dankzij een overzichtelijk artikel over een nieuwe werkwijze kreeg ik nu eens een vonkje energie om meer over dat onderwerp te lezen, dankzij concrete lesuitwerkingen dan weer een vonkje inspiratie om een werkwijze uit te proberen. De redactie gaf me meermaals een vonkje moed om zelf eens een bijdrage te schrijven en zo bepaald materiaal grondiger te leren kennen. Vele vonkjes maken één vuur: VONK getuigde van het vuur dat bij veel leerkrachten Nederlands leeft én hielp dat vuur te verspreiden. Bedankt!

Ann De Schryver, lesgever Nederlands aan Anderstaligen, Centrum voor Volwassenenonderwijs K.H.N.B.

VONK is voor mij altijd een onmisbare 'compagnon de route' geweest tijdens mijn schoolloopbaan van taal- en literatuurleraar. Zoveel 'bekenden' ontmoette ik er met hun uiteenzettingen: wetenschappers, pedagogisch adviseurs, didactici, redacteurs, auteurs, collega's-leraren uit Vlaanderen en ook Nederland. Evenveel nieuwe namen ontdekte ik er, uit gebieden waarmee ik niet direct vertrouwd was (zoals Nederlands voor Anderstaligen of het basisonderwijs) of originele didactische ontwerpen uit de praktijk van 'onbekenden': eyeopeners, inspiratiebronnen, stimulansen voor vernieuwing. De gehele VONK, nummer na nummer, jaar na jaar, heeft gezorgd voor verruiming en verrijking van mijn didactisch handelen, heeft mijn kennisbasis gevoed, mijn theoretische achtergrond verstevigd, en het verlangen opgewekt om zelf 'iets nieuws' voor in de klas te ontwerpen. Ik heb VONK heel graag gelezen! Jammer toch dat het verdwijnt!

Janien Benaets, lerares Nederlands JOMA Merksem

Dankzij VONK ben ik snel op de hoogte geweest van nieuwe ontwikkelingen, cursussen en tijdschriftartikelen (zolang de tijdschriftenattending van de Taalunie niet bestond) en zag ik een manier om er zelf op in te spelen. VONK heeft mij vertrouwen gegeven in mijn eigen kunnen zodat ik zelf een artikel heb gepleegd. In mijn cursussen hebben steeds veel artikels een plek gevonden en voor studenten was het een haalbare kennismaking met vakliteratuur.

Hilde Van den Bossche, lector didactiek Nederlands, Lerarenopleiding Lager Onderwijs KaHo Sint-Lieven 'fanmail'

*Rita Rymenans
Hoofdredacteur*

Noot

1. De eerste Goed Be-VON-den dateert uit 1988:

Van Waes, L., Rymenans, R., De Vlaemynck, K., De Hert, W. & Baert, M.-A. (red.) (1988). Goed be-VON-den. Een selectie uit Vonk. Leuven/Amersfoort: Acco.